

UT PICTURA LATINUM

Латински речник во слики со старогрчки, македонски, албански, турски и ромски паралели и примери (прв дел), приредувач Елена Цукеска, превод Слободан Танасковски, Бесарт Емини, Сејдо Јашаров, Маја Трајчев, илустрации Јана Јакимовска. ИД-Концепт консалтинг и дизајн, Скопје, 2022. ISSN 2955-2060, достапно на <https://utpicturalatinum.wordpress.com/>

Даниела Тошева

Институт за класични студии

Филозофски факултет

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје

daniela.toshevat@fzf.ukim.edu.mk

Изразот *Ut pictura Latinum*, односно „Латинскиот како слика“, што претставува модификација на познатиот израз на Хоратиј¹, е употребен како назив на еден неодамна објавен електронски онлајн речник во издание на ИД-Концепт консалтинг и дизајн. Речникот целосно го оправдува насловот, иако овде не станува збор за паралела меѓу сликарството и латинскиот јазик, туку за латински речник придружен со илустрации. Имено, речникот засега содржи 30 збора што се илустрирани, што претставува почетен влог во еден проект што има потенцијал да се развива. Поради илустрациите тој е згодно помагало за помладата публика, а сепак не се работи за речник за деца, туку речник што е наменет и за деца.

Корисникот може да се запознае со содржините на ова издание со отворање на насловната страна и на делот насловен „За речникот“, кои откриваат многу повеќе од тоа што наведува насловот. Единственоста на речникот, всушност, не се состои само во илустрациите што ги придружуваат лексемите туку пред сè во повеќејазичноста, која е најавена во поднасловот. Секој латински збор има соодветен преводен збор на македонски, старогрчки,

¹Изразот кај Хоратиј (*Ars poetica*, 361) гласи: *ut pictura poesis*, „како што е сликарството, така е и поезијата“, односно „поезијата наликува на сликарството“.

албански, турски и на ромски јазик. Натаму, зборовите не само што се преведени со зборовни еквиваленти на наброените јазици но зборот е прикажан и во контекст, односно во реченица преземена од некој латински автор од класичниот период, која е цитирана дословно. Според тоа, не се работи за приспособени текстови, туку за автентични текстови, кои покажуваат како се користи зборот во класичната антика. Ова овозможува корисникот да се запознае со потеклото на некој познат израз или поговорка, зашто изворот е наведен, и во крајна линија да го употребува правилно. Во прилог на расчистување на контекстот се дадени и објаснувања во вид на фусноти, во кои се објаснуваат разни појави или личности што се среќаваат во извадоците. Тоа, од своја страна, овозможува запознавање со античката култура во поширока смисла. Освен со илустрација, со превод на повеќе јазици и со контекст, секоја лексема е придружена и со граматичка вежба, изработена според принципот на надополнување на празното место во текст исто така преземен од некој антички автор. Многу корисен во целата поставка на ова издание е сегментот наречен Индекси, што претставува пребарување во обратна насока, односно можеме преку зборовите на македонски, старогрчки, албански, турски и ромски да ги бараме латинските преводни еквиваленти. За тие што се интересираат малку повеќе за латинскиот јазик, изданието нуди „Библиографија на користени изворни латински текстови и на објавени преводи“, а исто така и „Учебни помагала, речници и дигитални ресурси за латинскиот јазик“.

Првото прашање што треба да се одговори е *Зошто ни треба ваков речник по латински јазик?*, а тоа е тесно поврзано со прашањето *Кому му треба?* Првото образложение доаѓа од местото каде што живееме. Живееме во земја што наследила големо културно богатство од антиката, а најдобар начин да се запознаеме со сопствената култура е да ја проучуваме. Латинскиот речник не е директна алатка за проучување на минатото, но секако овој формат е еден вид увод во антиката достапен секому, подлога што може да го насочи љубопитниот ум и кон посериозно изучување на латинскиот и на старогрчкиот јазик, двата класични јазици што претставуваат моќни алатки за проучување на минатото. Во таа смисла, овој речник е корисно помагало за тие што покажуваат првична заинтересираност за минатото, кои се прашуваат за јазикот на кој се напишани голем број натписи во нашата земја, како и за литературата што се однесува на минатото на овие простори. Познавањето на историјата преку владеењето на алатките за запознавање треба да се смета за обврска на секој што има љубопитство кон минатото.

Од друга страна, латинскиот јазик е *sine qua non* во одредени научни области, правило што верно се почитува во развиените земји чија свест за културното наследство е на високо рамниште. Повторно, речникот и во оваа смисла

е корисна алатка за совладување на латинската лексика и на латинизмите што се појавуваат во науката. Но, сведоци сме дека латинизмите во македонскиот јазик сè почесто се присутни и надвор од академскиот јазик. Не се работи за латинизми директно влезени во словенската лексика, бидејќи латинскиот не бил официјален јазик, а ниту се користел на овие простори кога Словените се описменувале. Се работи за латинизми влезени посредно, преку лексиката на јазиците на развиените европски земји, а имено преку францускиот и германскиот. Во најново време тоа посредно влегување на латинизмите е преку англискиот, денешната лингва франка. Она што загрижува во однос на латинизмите навлезени преку англискиот е, прво, што се занемаруваат македонските зборови за сметка на новите „латинизми“ и, второ, често има опасност од погрешна употреба на вака преземените латинизми, која тешко се искоренува, зашто начинот на кој тие влегуваат не е преку академскиот јазик, туку преку јазикот на медиумите. Всушност, сакајќи или не, се среќаваме преку различни патишта со латинскиот, пренесен преку друг јазик, а ретко директно. Ваков тип на речник е тука за да ги исправи таквите аномалии за некој што сака да инвестира малку време во себе или во своето дете. Значи, на прашањето кому му е потребен речникот, одговорот е секому. Секој што сака да научи нешто ново или да исправи нешто што погрешно го знаел. Затоа старосната група и не е важна, а лесната достапност на речникот го овозможува ова.